

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA CEGIELSKI przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 71893/01)

WYROK – 21 października 2003 r.

W sprawie Cegielski przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,

Pani V. STRÁŽNICKÁ,

Pan M. FISCHBACH,

Pan R. MARUSTE,

Pan S. PAVLOVSKI,

Pan L. GARLICKI,

Pan J. BORREGO BORREGO, *sędziowie*

oraz Pan M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 30 września 2003 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 71893/01) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Tadeusza Cegielskiego („skarżący”), 9 maja 2000 r.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocnika, pana K. Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. 14 stycznia 2003 r. Trybunał podjął decyzję o zakomunikowaniu Rządowi skargi dotyczącej długości postępowania i domniemanego braku

¹ Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej.

skutecznego środka odwoławczego. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji zdecydował, że przedmiot skargi zostanie rozpatrzony równocześnie z kryterium dopuszczalności skargi.

FAKTY

4. Skarżący urodził się w 1933 r. i mieszka w Bielsku-Białej, Polska.
5. W 1993 r. Sąd Wojewódzki w Szczecinie unieważnił postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie z 1947 r. uznające ojca skarżącego za winnego i skazujące go na karę pozbawienia wolności oraz przepadek mienia.
6. 25 września 1995 r. Sąd Wojewódzki w Szczecinie (Wydział Karny) zasądził na rzecz skarżącego odszkodowanie za pozbawienie wolności jego ojca.
7. 20 lipca 1995 r. skarżący wszczął przed Sądem Wojewódzkim w Szczecinie postępowanie cywilne przeciwko Skarbowi Państwa. Domagał się odszkodowania za skonfiskowane mienie i maszyny rolnicze.
8. 25 września 1995 r., na wezwanie sądu pierwszej instancji, skarżący wskazał jako stronę pozwaną Skarb Państwa reprezentowany przez Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy.
9. W styczniu 1996 r. sąd pierwszej instancji zwrócił się do Wydziału Karnego o dostarczenie akt sprawy skarżącego. Sąd otrzymał te akta we wrześniu 1996 r.
10. 10 lutego 1999 r. odbyła się pierwsza rozprawa, na której sąd przesłuchał skarżącego. Następnie sąd postanowił, że kolejnych trzech świadków przesłucha Sąd Rejonowy w Myśliborzu.
11. 23 marca i 13 kwietnia 1999 r. przed Sądem Rejonowym w Myśliborzu odbyły się rozprawy, na których przesłuchani zostali świadkowie.
12. 4 sierpnia 1999 r. skarżący zwrócił się do sądu o wydanie wyroku częściowego odnoszącego się jedynie do szkody majątkowej poniesionej przez jego ojca w związku z utratą dochodu, co, według niego, zostało całkowicie udowodnione na podstawie dostarczonych dokumentów.
13. 14 lutego 2000 r. sąd włączył do postępowania jako współpozwanego ministra finansów. Trzy miesiące później sąd włączył do postępowania jako kolejnego współpozwanego ministra skarbu.
14. 6 września 2000 r. odbyła się rozprawa, na której sąd zarządził sporządzenie przez biegłego opinii dotyczącej wartości maszyn rolniczych.
15. 8 maja 2001 r. opinia biegłego została przedłożona w sądzie.
16. 18 maja 2001 r. sąd zarządził sporządzenie jeszcze jednej opinii biegłego dotyczącej wartości ziemi i budynków.
17. 17 października 2001 r. przed sądem pierwszej instancji odbyła się rozprawa.
18. 29 października 2001 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał wyrok częściowy. Zasądził na rzecz skarżącego kwotę 21 105 złotych, jako

odszkodowanie za skonfiskowane maszyny. Pozostała część powództwa miała zostać rozpatrzona w późniejszym terminie. Minister skarbu wniósł apelację od tego wyroku.

19. 21 maja 2002 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację ministra od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w Szczecinie. Minister skarbu wniósł kasację do Sądu Najwyższego. Postępowanie w tej części toczy się przed Sądem Najwyższym.

20. Postępowanie odnoszące się do tej części powództwa skarżącego, która nie została rozstrzygnięta przez Sąd Okręgowy w Szczecinie w jego wyroku częściowym, toczy się nadal przed sądem pierwszej instancji.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

21. Skarżący skarżył się, że długość postępowania była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” przewidzianym w artykule 6 § 1 Konwencji, który brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd...przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”

22. Rząd zakwestionował ten argument.

23. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 20 lipca 1995 r. i nie zakończył się do tej pory. Trwa zatem ponad osiem lat i dwa miesiące.

A. Dopuszczalność

24. Trybunał zauważa, że skarga nie jest oczywiście nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Ponadto odnotowuje, że nie jest ona niedopuszczalna z jakiegokolwiek innego powodu. Trybunał uznaje zatem skargę za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. Stanowiska stron

25. Rząd twierdził, że sprawa była dość skomplikowana na co wskazywała między innymi liczba opinii biegłych.

26. Rząd przyznał, że skarżący nie przyczynił się do przewlekłości postępowania.

27. Odnosząc się do postępowania władz krajowych, Rząd był zdania, że wykazały one należytą staranność w badaniu sprawy.

28. Ostatecznie Rząd podtrzymał, że przedmiot postępowania krajowego dla skarżącego miał jedynie charakter majątkowy i szczególna staranność nie była wymagana od organów krajowych.

29. Skarżący przedłożył, że sprawa była prosta oraz że jedynie sądy krajowe były odpowiedzialne za przedłużenie postępowania.

30. Ponadto skarżący twierdził, że pomimo jego zaawansowanego wieku i natury sporu wymagającej szybkiego postępowania, władze krajowe celowo je opóźniały. Zwłoka ta spowodowała dodatkowy stres i trudności finansowe u skarżącego oraz zwiększyła jego obawy, że mógłby umrzeć zanim otrzyma odszkodowanie za niesprawiedliwość, którą cierpiał on i jego rodzina w czasach reżimu komunistycznego.

2. Ocena Trybunału

31. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, a w szczególności stopnia zawłości sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in., wyrok *Frydlander przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000 - VII i wyrok *Humen przeciwko Polsce* [GC] nr 26614/95, § 60, z 15 października 1999 r.).

32. Trybunał uważa, że sprawa była dość skomplikowana. Jednakże ogólna długość postępowania nie może być usprawiedliwiona jego skomplikowanym charakterem.

33. Co do postępowania skarżącego Trybunał zauważa, że Rząd przyznał, że skarżący nie przyczynił się do długości postępowania (patrz paragraf 26 powyżej). Nie ma powodów, aby twierdzić inaczej.

34. Co do postępowania władz krajowych Trybunał zauważa, że sprawa toczy się przed Sądem Okręgowym w Szczecinie od momentu jej wszczęcia w lipcu 1995 r. i nie wydano w niej dotychczas żadnego orzeczenia dotyczącego całości powództwa skarżącego (patrz paragrafy 7 i 20 powyżej). Ponadto, pierwsza rozprawa przed sądem pierwszej instancji odbyła się 10 lutego 1999 r., tj. ponad trzy i pół roku po wniesieniu pozwu przez skarżącego (patrz paragraf 10 powyżej). Trybunał odnotowuje, że znaczące okresy bezczynności miały miejsce w dalszym toku postępowania, w szczególności żadne rozprawy nie odbyły się pomiędzy 7 września 2000 r. a 16 października 2001 r. (patrz paragrafy 14 i 17 powyżej). Pomimo tego, że wyrok z 29 października 2001 r. dotyczył jedynie części powództwa skarżącego, sąd pierwszej instancji nie kontynuował rozpatrywania pozostałej części jego pozwu i nie przeprowadził żadnych rozpraw. Trybunał zauważa, że Rząd nie przedstawił żadnych wyjaśnień dotyczących tego okresu bezczynności Sądu Okręgowego w Szczecinie.

35. Ostatecznie w odniesieniu do kwestii znaczenia przedmiotu postępowania krajowego dla skarżącego, Trybunał zauważa, że jego roszczenie o

odszkodowanie nie mogło być zrealizowane w czasach byłego reżimu komunistycznego oraz że skarżący miał możliwość przedstawienia swojego wniosku dopiero po ponad pięćdziesięciu latach od zajścia wydarzeń, których postępowanie dotyczy. Biorąc pod uwagę zaawansowany wiek skarżącego i długi czas jego oczekiwania na odszkodowanie, Trybunał uważa, że postępowanie miało szczególną wagę dla skarżącego (patrz *Dewicka przeciwko Polsce*, nr 38670/97, § 55, z 4 kwietnia 2002 r. i *Halka przeciwko Polsce*, nr 71891/01, § 37, z 2 lipca 2002 r.).

36. W konsekwencji, Trybunał uznaje, że w świetle szczególnych okoliczności sprawy, czas ośmiu lat i dwóch miesięcy przekracza rozsądny termin.

Tym samym doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 13 KONWENCJI

37. Skarżący ponadto skarżył się na brak krajowego środka zaskarżenia nadmiernej długości postępowania.

38. Rząd twierdził, że w czasie wnoszenia przez skarżącego skargi do Trybunału nie dysponował on skutecznym środkiem zaskarżenia naruszenia artykułu

6 § 1 Konwencji. Jednakże zauważył, że 4 grudnia 2001 r. polski Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok, w konsekwencji którego został stworzony środek odwoławczy w sprawie nadmiernej długości postępowania. Rząd wywnioskował, że po 18 grudnia 2001 r. skarżący dysponował już skutecznym środkiem odwoławczym i zachęcał go do skorzystania z tego środka.

39. Trybunał zauważa, że ta skarga jest powiązana z tą rozpatrzoną powyżej i dlatego musi zostać również uznana za dopuszczalną.

40. Trybunał podtrzymuje, iż artykuł 13 Konwencji gwarantuje istnienie w postępowaniu przed organem krajowym skutecznego środka odwoławczego na naruszenie wymogu artykułu 6 § 1 Konwencji, tj. prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie (patrz *Kudła przeciwko Polsce*, [GC], nr 30210/96, § 156, ECHR 2000 - XI). Jakkolwiek sprawa Kudły dotyczyła postępowania karnego, Trybunał zauważa, że ten wymóg stosuje się w równym stopniu do postępowania cywilnego. Ponadto Trybunał odwołuje się do swojego orzecznictwa, wedle którego żaden szczególny środek odwoławczy w sprawie nadmiernej długości postępowania nie istnieje w polskim prawie (patrz wyrok w sprawie *Kudła* cytowany powyżej § 160 i *Gibas przeciwko Polsce*, nr 24559/94, decyzja Komisji z 6 września 1995 r., Decisions and Reports 82 - A, p. 76).

41. Trybunał zauważa, że Rząd przyznał, że w czasie składania skargi przez skarżącego do Trybunału, nie dysponował skutecznym środkiem dotyczącym skargi na przewlekłość.

42. W kwestii twierdzenia Rządu, że po 18 grudnia 2001 r. skarżący dysponował skutecznym środkiem odwoławczym, Trybunał zauważa, że stwierdzenie Rządu jest ograniczone do samego zapewnienia o istnieniu środka i że brak jest dalszych informacji o wyroku Trybunału Konstytucyjnego i o praktyce prawniczej odnoszącej się do niego. Wobec braku takich dowodów, Trybunał uważa, że Rząd nie udowodnił swojego twierdzenia, że środek, o którym mowa, jest skuteczny (patrz *Skawińska przeciwko Polsce* (dec.) nr 42096/98, z 4 marca 2003 r.).

43. W związku z powyższym Trybunał utrzymuje, że w niniejszej sprawie nastąpiło naruszenie artykułu 13 Konwencji, ponieważ skarżący nie dysponował krajowym środkiem odwoławczym, za pomocą którego mógłby dochodzić swojego prawa do „rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie”, jak gwarantuje to artykuł 6 § 1 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

44. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

45. Skarżący domagał się kwoty 150.000 zł z tytułu szkód niemajątkowych.

46. Rząd twierdził, że roszczenia skarżącego są wygórowane i wskazał Trybunałowi, że uznanie naruszenia będzie stanowiło wystarczające zadośćuczynienie dla skarżącego. Zwrócił się do Trybunału, by w innym przypadku zasądził zadośćuczynienie na podstawie jego orzecznictwa w podobnych sprawach i biorąc pod uwagę uwarunkowania ekonomiczne kraju.

47. Trybunał jest zdania, że skarżący doznał szkody natury niemajątkowej, w postaci cierpienia i frustracji spowodowanych przedłużającym się postępowaniem. Z tego względu Trybunał uważa, że w świetle szczególnych okoliczności sprawy oraz rozstrzygając na zasadzie słuszności, skarżącemu należy przyznać 8.000 EUR z tytułu doznanych szkód niemajątkowych.

B. Koszty i wydatki

48. Skarżący wystąpił także o zwrot kosztów i wydatków, jakie poniósł przed sądami krajowymi i przed Trybunałem. Nie określił jednak dokładnie ich wysokości i nie przedstawił żadnych dokumentów na poparcie swego żądania.

49. Rząd nie skomentował żądań skarżącego.

50. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżącemu przysługuje zwrot kosztów i wydatków tylko do takiej wysokości, do jakiej wykazał, że koszty te zostały rzeczywiście i koniecznie poniesione i były racjonalne co do kwoty. W niniejszej sprawie, mając na względzie posiadane informacje i powyższe kryteria, Trybunał oddala przedmiotowe roszczenie (patrz, między innymi, wyrok w sprawie *Hertel przeciwko Szwajcarii* z 25 sierpnia 1998 r., *Reports of Judgments and Decisions* 1998 - VI, p. 2334, § 63).

C. Odsetki za zwłokę

51. Trybunał uważa, że odsetki za zwłokę w wypłacie zadośćuczynienia powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że skarga jest dopuszczalna;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 13 Konwencji;
4. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącemu, z tytułu szkód niemajątkowych, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, kwotę 8.000 EUR (osiem tysięcy euro), które będą przeliczone na polskie złote według kursu z dnia realizacji wyroku, plus jakikolwiek podatek jaki może być naliczony;
 - (b) zwykle odsetki według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe będą płatne od tej sumy od upływu powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty;
5. *Oddala* jednogłośnie pozostałą część żądania skarżącego dotyczącego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie 21 października 2003 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE *Nicolas BRATZA*
Kancelarz Sekcji Przewodniczący